

אבידתו מאחר שטבל נעשה כישראל. ולפיכך קיימו שמשון ושלמה נשותיהן ואף על פי שנגלה סודן' (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג. וע' במשך חכמה (קדושים יט, לג-ד) שפירש בזה המקרא 'זכי יגור אתך גר...').

דוכל יוצא... -

'ועל כיוצא בזה (– סימני ה'דברים המכוערים) אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות. ואולם כדי להרבות בחקירות בכל כיוצא בזה, נראה לעניות דעתי שלא מן השם הוא, ואין כבוד אלקים חקור דבר זה. אך להעלים עין (כצ"ל) בהתגלה הדבר על יד עדים שראו דבר מכוער – חלילה וחס' (שו"ת מהר"ק שורש קלה).

דף כה

'טעמא דממדינת הים דעליה קסמכינן אבל מארץ ישראל דלאו עליה קסמכינן, ישא את אשתו...'
אף על פי שגם המביא גט בארץ ישראל צריכים אנו לעדותו שאכן הוא שליח הבעל להולכת הגט, וכיון שכך למה לא נחשוש גם בזה שמא עיניו נתן בה ומשקר?

– כוונת הגמרא כך היא: דוקא המביא גט ממדינת הים שסומכים אנו עליו לגמרי שהרי גם אם יבוא הבעל ויערער על הגט לא נחוש לו, שעל כך תקנו שיאמר 'בפני נכתב ובפ"נ' כמבואר בריש מסכת גטין, אבל בארץ ישראל, מתיירא מפני הכחשת הבעל והרי שקרו 'עביד לאגלווי' (עפ"י ריטב"א; מחנה אפרים הל' גירושין ז. וע' מרומי שדה).

'פלוני רבעני לאונסי – הוא ואחר מצטרפין להרגו' ואינו פסול מטעם נוגע בעדותו; אם מפני שאין פסול 'נגיעה' אלא בנגיעת ממון (כמו שהוכיח מהר"ט בשו"ת חו"מ פ), או מפני שאין לו כל טובת הנאה בהווה או בעתיד, ומשום שנאה ותאות נקם גרידא אינו נעשה 'נוגע'. (וע' אור זרוע: 'יש לי ללמוד מכאן דקרובי המוכה מעידין על המכה לגרשו מבית הכנסת. ואפילו המוכה עצמו'. וע' במה שהאריך בספר אפיקי ים ח"א לט. עוד בענין נגיעה שאינה של ממון, ע' במובא בב"ב מג קלד:).

(ע"ב) 'דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע'. כתב הראב"ן (דף יד ע"ג): מדובר כשהוא בלבד אומר כן, שנרבע לרצונו, אבל אותו שמצטרף עמו אינו אומר 'לרצונו', שאם כן נמצא זה פסול לפי עדותו של העד האחר ואין כאן שני עדים כשרים.

ואולם רוב הפוסקים חולקים על כך (ע' בשו"ת הריב"ש פא; אה"ע קטו ו חו"מ לד, כו; תומים פו, כו; אבני נזר אה"ע כט. ובכנסת הגדולה (לד) נקט כהראב"ן. וע' יד דוד סנהדרין ט שצדד להוכיח מהרשב"א בתשובה שהולק על הראב"ן). בספר יד דוד (סנהדרין) הסביר טעמם, כיון שאין כאן אלא עד אחד שמעיד שהוא רשע, והלא עד אחד אינו נאמן לפסול אדם. וטעם הראב"ן – פרש שם – לפי שגם הוא עצמו מודה בדבר זה שנרבע לרצונו. ונראה שאין צורך בכך אלא גם אם הוא עצמו לא היה אומר 'לרצונו', היות ולפי דברי העד השני זה שעמו פסול לעדות, שוב אי אפשר לצרפם ואין כאן אלא עד אחד שהרי לפי עדותו אין לפנינו עדות כשרה [בפרט באותן עדויות שהדין הוא שאין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחת, נראה שבעדותו של כל אחד מהעדים כלולה בעצם גם עדות שיש עמו עד נוסף]. וצ"ע. ויש שפרשו בטעם החולקים על הראב"ן, שכל שב"ד לא פסלו אדם בפועל להעיד, גם אם באמת כלפי שמיא הוא עבריין ורשע – כשר לעדות, ולכן אף אם נאמר שהעד השני דובר אמת בכל דבריו ונגקוט שאכן פלוני זה נרבע לרצונו, אך הואיל ולמעשה אין פוסלים אותו בב"ד – יש כאן עדות כשרה (כן כתבו התומים פו ס"ק כו ואור שמח עדות יב, ב).

ולפי"ז צריך לומר שמה שכתבו הפוסקים שהיודע שחברו רשע אסור לו להעיד עמו (ערמב"ם עדות י, א; חו"מ ל"ד, א), מדובר שיודע שכבר העידו עליו שני עדים ופסקו עליו ב"ד לפוסלו, אבל בלאו הכי מותר (ע' חתם סופר יו"ד יא; חדושי הרי"ם לא סק"ב).

וכן האדם שיודע בעצמו שהוא רגיל בעבירה אשר אם היו יודעים ב"ד על כך היו פוסלים אותו – לפי דברי התומים מותר לו להעיד כל שאין אחרים שיודעים זאת. וכבר דנו בכך הפוסקים – ע' פתחי תשובה לד, א; אבנ"ז אה"ע כט; מנחת שלמה ח"א פב עמ' תק. וע"ע במובא ביוסף דעת ב"ב מג מהחזו"א, ובמובא בקדושין מט.

'אמר לך רב יוסף: אנה דאמרי אפילו לרבנן ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן...' שאלו חכמים אחרונים: לו יתא שגולן כשר לעדות אשה, מכל מקום כשאומר 'הרגתיו' הלא משים עצמו רשע וכלל נקוט בידינו שאין אדם משים עצמו רשע, והרי לשיטת רב יוסף אין אומרים 'פלגינן דיבורא', ואם כן כשאומר 'הרגתיו' כשם שאינו נאמן על רשעתו מדוע יהא נאמן להשיא את אשתו? מכח קושייה זו הוכיח בספר שב שמעתתא (ו, ה) שכלל זה שאין אדם משים עצמו רשע' הוא רק ברשעות כזאת הפוסלת לעדות, אבל אם אינו נפסל בכך לעדות, נאמן בעדותו להרשיע את עצמו. וכן דייק מלשון הגמרא: **'לרצוני רשע הוא, והתורה אמרה אל תשת ירך עם רשע'...** משמע שרק מפני שפוסל עצמו מלהעיד אינו נאמן.

(וחזר בו שם ממש"כ בקצוה"ח (לה סק"ד) שגם ברשעות שאינו נפסל מחמתה לעדות אין אדם נאמן לשים עצמו רשע. וע' בתומים כללי מגו קה).

אולם בנודע ביהודה (קמא אה"ע עב) תרץ באופן אחר: לרב יוסף אין אומרים 'אין אדם משים עצמו רשע' אלא במקרה שכל עדותו על עצמו בלבד אבל אם מעיד על דבר אחר, מתוך שנאמן על אותו דבר נאמן גם להרשיע את עצמו, הלכך מובן שכל הדיון כאן בגמרא על סמך ההנחה שמקבלים את עדותו שהרג, והשאלה היחידה היא אם רשע כזה כשר לעדות אשה או לא (וע' גם בשו"ת שבט הלוי ח"ג רד, ג).

ויש שכתבו לפרש הדבר באופן זה: אף רב יוסף מודה בעקרון לרבא ש'פלגינן דיבורא', וניתן לקבל חלק מעדותו של אדם השייך לענין הנידון ולא לקבל חלק אחר שאינו נוגע לו, אלא סובר רב יוסף שכשהמעיד אומר על עצמו 'רשע אני', באופן זה בלבד אין לנו לקבל עדותו שהרי הוא כסותר עדות עצמו, כי לדבריו הוא אין כאן עדות כשרה וכלשון הגמרא בסנהדרין 'לדברין – רשע אתה'.

ולכך, אם לעדות אשה מכשירים גם עדות רשע, שוב אין כאן סתירה מניה וביה מדברי המעיד לעדותו, שהרי גם אם נקבל את העובדה שהרג הוא כשר להעיד, ולכן כבר ניתן לומר שנקבל מעדותו רק את החלק השייך להתר האשה להנשא ולא את החלק של 'הרגתיו', שהרי אין זה משנה לצורך קבלת העדות אם באמת הוא ההורג או אחר, כי גם אם זה המעיד רשע הוא – עדותו עדות (עפ"י אור שמה הל' עדות ב, יב; חידושי הגרנ"ט כתובות לג. עוד בענינים אלו ע' במובא בסנהדרין ט"ז).

ע"ע במובא ביוסף דעת סנהדרין ט י.

'באומר אני הייתי עם הורגיו'. מפשט הדברים, מכך שאומר 'הרגנוהו' [כמו שכתבו הראשונים ש'באומר' לאו דוקא אלא כלומר נעשה כאומר] משמע לכאורה שלא מיחה ביד ההורג הגם שהיה יכול לעשות כן, ואעפ"י כ לא נפסל לעדות הגם שעבר בלא תעמוד על דם רעך' ובסיוע בדברים לרוצח. וצ"ע.

והתנא אמרו לו לרבי יהודה מעשה בלסטים אחד שיצא ליהרג... והשיאו את אשתו. הקושיא היא אף לחכמים החולקים על רבי יהודה, שהרי לדברי רב מנשה שהלכה כמותו, הרוצח פסול לעדות אשה

ואם כן כיצד השיאו את האשה על סמך עדותו של לסטים זה, שמשמע שידוע בו שלסטים היה. ועל כרחק להעמיד שנתפס ע"י לסטיות ובבית דין של נכרים, אבל הוא עצמו לא לסטים (עפ"י רשב"א וריטב"א).

'הא התירה ישאנה. במאי עסקינן, אילימא בחד חד מי מצוי מתיר...' פירוש, מדקתני 'שאסר' מכלל שאילו היה רואה לה פתח היה יכול להתיר. [ומה שנקט 'הא התירה ישאנה', משום שכך נופל דיוק לשון המשנה] (תורי"ד).

יתכן עוד שבדוקא נקטו לשון 'הא התירה ישאנה', לומר שאין בזה חשש לזות שפתים וחדש שלכך עשה לה טובה להתירה, כדי לישאנה אח"כ.

– מכאן הוכיחו המפרשים שהחכם רשאי להתיר נדר האשה אף אם בעלה שמע והחריש או אפילו קיים הנדר (עפ"י תרומת הדשן רעט; ים שלמה ועוד). ואין הדבר מוסכם (ע' במרדכי פ"ד דגטין).

*

'מת, הרגתיו הרגנוהו – לא ישא את אשתו' –

בזה פירש בעל הטורים (ואתחנן) סמיכות הכתובים ולא תענה ברעך עד שוא, ולא תחמד אשת רעך – שלא יענה ויעיד על חברו שמת כדי ליקח את אשתו. ולכן נאמר שוא ולא 'שקר' – כי 'שוא' הוא שקר העשוי להתגלות [משא"כ עדות על גירושין אין שקרו עשוי להתגלות, בזה אין עד אחד נאמן אלא שנים, ואין השנים חשודים לחטוא בשביל היחיד (כמו שאמרו בירושלמי), לא כן עדות מיתה כשרה בעד אחד מדין תורה, ע' תשב"ץ ח"א פב]. (עפ"י משך חכמה דברים היז-יח)

זכולן שהיו להם נשים ומתו מותרים לינשא להם' –

על תופעת ריבוי נשים בישראל – ע' בספר הקטן 'עוללות' (ו) להרב החכם ראובן מרגליות ז"ל שהוכיח ממקומות רבים שלא היו רגילים כלל בנישואין לשתי נשים אף כי היה הדבר מותר מן הדין. ולא רק בין החכמים שלא ראוהו בעין יפה, אלא גם אצל המון העם לא היה הדבר מצוי שתהיינה לאיש שתי נשים. ע"ע במובא להלן מד.

דף כו

זכולן שהיו להם נשים ומתו – מותרות לינשא להם' שכיון שהיו להם נשים באותה שעה שהעידו או התירו – אין חשד, שמעמידים אותו על חזקתו שלא נתן עיניו באשה אחרת כשיש לו פת בסלו. ואולם אם היתה אשתו חולנית באותה שעה, משמע בירושלמי שחוששים (עפ"י מהרש"ל ועוד).

'הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה'. לפרש"י אם היתה קטטה מקודם – מותר ואין חשש ריבון שהרי עדיין לא נתן דעתו על זו. ופירש המאירי שמדובר שהקטטה נוצרה מפני סיבה ידועה ומחמתה הוא מגרשה, ועל כן אין חשש שיאמרו מפני שענינו נתן באחרת ולכך גירש את אשתו, אבל אם אין ידוע בשל מה מגרשה – חוששים, והכל כפי ראות עיני הדיין.

ומהרש"ל פירש להפך (וכן הוכיח מהשמטת הרמב"ם); אם היתה קטטה מקודם שהעיד – חוששים שמא העיד כדי לישא את זו שהרי קטטה יש לו בתוך ביתו, ואם אין קטטה בשעה שהעיד – מותר.

המוחזקים אצל אביו בשעת מיתתו ולא מהראויים לבוא. לדעה זו אפילו מת היבם בחיי אביו, כשמת האב זוכים בני היבם בשני חלקים מכה אביהם, כדין בכור שמת שבניו זוכים בשני חלקים (יש"ש).

ואילו רבנו חננאל הרמב"ן והרשב"א והרי"א ושאר ראשונים מפרשים שאין היבם זוכה פי שנים בנכסי אביו (או זקנו וכד') שמת לאחר אחיו, כיון שלא היו הנכסים מוחזקים אצל אחיו בשעת מיתתו (והריטב"א צדד לפרש כן אף בדעת רש"י. ע"ש).

לח. גר שנתגייר בשביל דבר אחר ולא לשם יהדות – מה דינו?

אחד איש שנתגייר לשום אשה ואחד אשה שנתגיירה לשום איש, וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים, שררה, או בעל חלומות אמר לו להתגייר או בשל פחד היהודים [כבימי מרדכי ואסתר] וכד' – אינם גרים, עד שיתגיירו כבזמן הזה שישראל אינם בשררה. דברי רבי נחמיה. אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא בשם רב: הלכה כדברי האומר כולם גרים הם. וכן דייקו בגמרא מסתם מתניתין. שנו חכמים: אין מקבלים גרים לימות המשיח. כיוצא בו לא קבלו גרים בימי דוד ושלמה (הן גור יגור – אפס מאותי, מי גר אתך עליך יפול).

אם בדקו ומצאו שבשביל סיבות חיצוניות בא להתגייר כנ"ל – אין לקבלם לכתחילה (עפ"י הגהות מרדכי. וע' אג"מ אה"ע ח"א כו שאין לקבל לכתחילה כשהדבר נוטה שבא להתגייר מסיבה צדדית ושמוא אין קבלתו את המצוות כלום והרי קבלת מצוות מעכבת). ואם קבלום בית דין של הדיוטות, חוששים לו עד שתתברר צדקתו ותיראה אחריתו. לא דוחים אותו ולא מקרבים. ומכל מקום אפילו לבסוף חזר ועבד עבודה זרה הריהו כישראל מומר, ולכך קיימו שלמה ושמשון את נשותיהם אעפ"י שנגלה סודן (עפ"י רמב"ם איסור"ב יג [וכ"מ בריטב"א כה סע"ב ובעוד ראשונים]. ומשמע מדבריו שאפילו לקולא נידון כישראל שקידושיו קידושין בודאי ומחזירים לו אבידה ואין פוסלים את בניו (כן משמע גם מרש"י להלן מה סע"ב וברי"א"ז ספ"ד), ומ"מ לכתחילה אין מקרבים אותו וחוששים לו עד שתתברר צדקתו). ויש מהראשונים שכתב שאם נתברר שלא התגייר אלא לשם דבר אחר בלבד ולא יישר דרכו הקודמת – אין גירותו גירות, ואין בזה מחלוקת בין רבי נחמיה לתנאים אחרים (עפ"י הגהות מרדכי ק').

ומבואר בתוס' שאם בית דין בטוח שסופו לעשות לשם שמים, גם אם בתחילה עושה למטרה אחרת – מקבלים אותו, כאותו גר שבא לפני הלל על מנת שייעשה כהן גדול, ואותה אשה שבאה לפני רבי חייא ע"מ להינשא לתלמיד אחד. והכל תלוי לפי ראות עיני בית הדין (עפ"י ב"י וש"ך י"ד רסח).

דפים כד – כה

לט. א. הנטען על השפחה ונשתחררה, על הנכרית ונתגיירה – האם מותר לו לכנסה? ומה הדין בדיעבד?

ב. הנטען על אשת איש ויצאה מבעלה – האם מותר לו לנטען לכנסה, ומה הדין בדיעבד?

א. מי שטוענים עליו דברי לעז וחשד על השפחה – ונשתחררה, או על הנכרית – ונתגיירה, הרי זה לא יכנס משום הסרת לזות שפתים ועקשות פה. ואם כנס – אין מוציאים מידו.

א. כתבו ראשונים: גם כשידוע בודאי שבא אליה בגיורתה, לכתחילה לא ישאנה, כדי שלא ילעזרו על הגירות שלא היתה כנה אלא כדי לישא את זה. ויש מן הפוסקים המקלים כאשר היה הדבר מפורסם שהיו דרים יחדיו כאיש ואשה, שאין בזה חשש לזות שפתים (ע' אגרות משה אה"ע ח"א כז ובאוצה"פ).

ב. צדדו הפוסקים שאפילו קידש ולא כנס – לא יוציא (עפ"י רשב"א; יש"ש). וי"א דוקא כנס (ערמב"ן. וע"ע להלן). ואם התרו בו ועבר וכנס – מוציאים ממנו (עפ"י הרא"ש. אבל התרו בה ולא בו – אין חייב להוציא. ריב"ש). כנס וגירשה – מותר להחזירה לכתחילה (עפ"י שו"ת הרשב"א, מובא ביש"ש. ואולם מבואר ברשב"א וברמב"ן להלן שדוקא אם יש לו בנים ממנה מותר, וכ"ה בב"י ורמ"א).

ג. אותם שאמרו חכמים לא יכנסו, אפילו באותו מבוי ראוי שלא תדור, כל שכן שלא תשרת בביתו (עפ"י תשובת הרא"ש לב, יג. וע' אה"ע יא, ז ובהגר"א).

ב. הנטען על אשת איש – אם יש עדים בדבר [או אף בקינוי וסתירה ללא עדי טומאה], בית דין מוציאים אותה מבעלה ואסורה על הבעל מדין תורה. ולכן גם אם כנס (וגם יש לה בנים) – יוציא. לא היו עדים אלא על דברים מכוערים, כגון רוכל יוצא ואשה חוגרת בסנר וכיו"ב, ויצאה מבעלה – לא יכנס זה. ואם כנס – לדברי רב לא יוציא (אפילו בקול שאינו פוסק. תוס'), וכן דייק ממשנתנו, ודלא כרבי שאמר: תצא (אפילו בקול הפוסק. רשב"א).

לפרש"י, לרבי מוציאים אשה מבעלה בגלל דברים המכוערים [וקול שאינו פוסק (שאלות דרב אהאי פר' פינחס. וכן פסק מהרש"ל עפ"י הרא"ש). ויש אומרים שבעדי כיעור מוציאים אף בלא קול, ובקול שאינו פוסק אף בלא עדי כיעור אלא שראה הבעל דברים מכוערים (רא"ש בשם מהר"ם, וכתב שגם ר"ת חזר לומר כן; תורי"ד. וערש"ל)].

ואילו הרי"ף ובעל הלכות רבנו חננאל והתוס' (וכ"כ המ"מ בדעת הרמב"ם, וכן נקט רש"ל בדעתו שלא כדברי מהר"ם) כתבו עפ"י סוגיות הגמרא שאין האשה נאסרת על בעלה אלא בעדי טומאה, שיראום כדרך המנאפים [לבה"ג עד שיראו כמכחול בשפופרת. וי"א שאף בה"ג מודה בכדרך המנאפים] או בקינוי וסתירה, אבל לא בדברים המכוערים [אא"כ גם היא אומרת טמאה אני, ואין שם עילה המתרת. עתוס'], ואף לא בקלא דלא פסיק (וכן הסכים הריטב"א, וכן נקט המאירי לעיקר). וצדד הרמב"ן שאפילו לדעה זו, אם בא לצאת ידי שמים מוציאה בעדי כיעור [עכ"פ כשיש קול], ואינה גרועה מעוברת על דת שיוצאת בלא כתובה [וא"צ התראה בזה. עפ"י רמב"ם, ריטב"א], אלא שאין ב"ד כופים להוציאה בלא עדי טומאה (ולזה הסכים הרשב"א).

ואם בא הבעל להוציאה בעדות דבר המכוער לבד או בקול שאינו פוסק לבד – לא הפסידה כתובתה. כן פסק מהרש"ל [שלא כהרמב"ם שסבר שבכיעור לבד הפסידה כתובתה]. והוסיף שאחר תקנת רבנו גרשום אסור לגרשה בעל כרחו. ויש מהאחרונים סוברים שאפשר לגרשה בעל כרחו בעדי כיעור. ואולם כשאין עדים אלא שאמר הבעל שראה דבר כיעור, בודאי אין להאמינו, וגם מחויב במצות עונה (עפ"י שרידי אש ח"ג י).

להלכה חילקו בגמרא בין קול הפוסק לקול שאינו פוסק דהיינו לעיות העיר יום ומחצה ללא הפסק בינתיים [ואם נפסק הקול מחמת יראה (אפילו אינו ודאי אלא שרגלים לדבר. רש"ל) – כמו שלא פסק] שאז יוציא, ובלבד שאין אויבים אבל יש אויבים (לנטען או לנטענת (ריטב"א), או שהיתה קטטה בינה ובין בעלה (מובא במאירי) או בין הבעל לנטען. פוסקים) – אין להסתמך על הקול.

א. לפרש"י נראה שבקול שאינו פוסק תצא מן הנטען אפילו בלא עדות על דבר מכוער, שנישואיו עמה מחזק הקול.

- ואילו מדברי השאלות (פינחס) משמע שצריך את שניהם, כמו לגבי הוצאה מן הבעל; קול שאינו פוסק ועדות דבר המכוער (עפ"י רמב"ן). וכן פירשו הר"ד הריטב"א, וכן פסק מהרש"ל. ובש"אין לה בנים מדובר (ריטב"א).
- ב. בקול הפוסק ואין שם דבר מכוער, אפשר שאפילו לכתחילה אין לאסרה על הנטען (ריטב"א. וכן משמע במאירי).
- מבואר בברייתא שאם יש לה בנים (מן הראשון. רש"י ותוס') – לא תצא מן השני כל שאין עדי טומאה, שלא ילעו על בניו לומר ממזרים הם.
- א. הרשב"א צדד שגם רבי מודה לכך שאם יש לה בנים לא תצא בדבר המכוער, או שמא לדעתו עדי דבר מכוער כעדי טומאה ותצא אפילו יש לה בנים [וכן נקט מהרש"ל עפ"י מהר"ם ורא"ש בדעת ר"ת לאחר שחזר בו, שעדי כיעור כעדי טומאה ותצא אפילו יש לה בנים]. ובלא עדי כיעור לא תצא אפילו בקול שאינו פוסק, ואם אין לה בנים תצא, אבל בלא עדי כיעור ובקול הפוסק – לא תצא אפילו אין בנים.
- ב. הר"ף והרמב"ם וראב"ה מפרשים שיש לה בנים מן הנטען (ויש גורסים כן בברייתא עצמה. ערשב"א). ופירש הרמב"ן טעם הר"ף שאעפ"י שהולד אינו פסול אפילו זינתה עמו ודאי ואח"כ נישאה לו וילדה, מ"מ הולד מזוהם [וע' יש"ש פ"ד לה נה שהבת פגומה ואם נישאת לכהן – הבנים חללים מדרבנן. ע"ע להלן מט], וכדי שלא להוציא עליו לעז זוהמא אין מוציאים מידו.
- ואף כשאין לה בנים, אם נישאה לאחר ונתגרשה ממנו, אם אח"כ כנס זה החשוד – לא יוציא (ומשמע אפילו לרבי, שהרי העמידו ברייתות הללו כרבי. וכתב הריטב"א שכן הדין אפילו בקלא דלא פסיק ובעדי כיעור).
- א. הנטען על פנויה ישראלית; יש אומרים שמותר לכנסה, ואף מצוה יש בדבר, שמצינו באונס ומפתה שמצווה לקחתה לו לאשה. ויש אומרים שלא אמרה תורה אלא בודאי, אבל בקול בעלמא אין להחזיק הקול ולפגום את שניהם (עפ"י הרא"ש בפסקיו ובתוספותיו. והובאו שתי הדעות בשו"ע). יש אומרים שלשיטה זו איסור יש בדבר משום לזות שפתים, ומהרש"ל פירש שאין מצוה אבל גם לא איסור ממש. ואם הגיעה לעונת נידות, כתב מהרש"ל שודאי יש בדבר משום איסור לזות שפתים של איסור כרת הלכך אסור לכנסה. ויש אומרים שאם בא עליה בודאי, יישאנה אעפ"י שעברו על איסור נדה (עפ"י שו"ת רעק"א קכא ועוד).
- וכתבו אחרונים שאפילו לדעה האוסרת, אם יש חשש שתצא לתרבות רעה – מותר לישאנה (עפ"י מהרי"ק קלט; רמ"א קעז,ה).
- ב. מי שהשתדל או גרם וסיבב להפריד אשה מבעלה, כתבו גאוני ספרד שלא ישאנה, שסופו הוכיח שלשם כך נתכוין, ואפילו לא נטען עליה מכל מקום עבר על 'לא תחמד', ואם כנס לא יוציא אלא אם נתברר שלכך נתכוין שאז יוציא כדי שלא יהא חוטא נשכר (מובא במאירי להלן).

דפים כה – כו

- מ. מה דינם של האנשים והנשים דלהלן לענין התר נישואין, לכתחילה ובדיעבד?
- א. המוציא את אשתו משום שם רע או משום נדר – האם מותר לו להחזירה?
- ב. שליח המביא גט לאשה – האם מותר לו לשאתה?
- ג. עד המעיד לאשה שמת בעלה – האם מותר לו לשאתה?